

Bezinning 163: Van dodencirkel naar levensruimte

Johannes 8,1-11 = 5° vastenzondag C-jaar; veertigdagentijd 5° week maandag niet in het C-jaar

Het Woord

Jezus ging naar de Olijfberg en vroeg in de morgen was Hij weer in de tempel. Het hele volk kwam naar Hem toe, Hij ging zitten en gaf hun onderricht. Toen brachten de schriftgeleerden en de Farizeeën een vrouw bij Hem die op overspel betrapt was. Ze zetten haar in het midden en zeiden tegen Jezus: ‘Meester, deze vrouw is op heterdaad betrapt toen ze overspel pleegde. Mozes draagt ons in de wet op zulke vrouwen te stenigen. Wat vindt U daarvan?’ Dit zeiden ze om Hem op de proef te stellen, om te zien of ze Hem konden aanklagen. Jezus bukte zich en schreef met zijn vinger op de grond. Toen ze bleven aandringen, richtte Hij zich op en zei: ‘Wie van jullie zonder zonde is, laat die als eerste een steen naar haar werpen’. Hij bukte zich weer en schreef op de grond. Toen ze dat hoorden gingen ze weg, een voor een, de oudsten het eerst en ze lieten Hem alleen, met de vrouw die in het midden stond. Jezus richtte zich op en vroeg haar: ‘Waar zijn ze? Heeft niemand u veroordeeld?’ ‘Niemand, Heer’, zei ze. ‘Ik veroordeel u ook niet’, zei Jezus. ‘Ga naar huis en zondig vanaf nu niet meer’.

Een woord bij het Woord

Wat uitermate smerig: de schriftgeleerden en de Farizeeën gebruiken een overspelige vrouw om Jezus klemvast te zetten, met de bedoeling Hem te kunnen beschuldigen. Eigenlijk misbruiken ze haar. Het is nog smeriger want de overspelige man wordt zelfs niet één keer vernoemd. Zegt Jezus dat ze de wet van Mozes moeten uitvoeren, dan faalt Hij tweemaal. Het is op dat moment immers verboden voor de Joden om een doodvonnis uit te voeren: de Romeinen hebben op dat vlak het alleenrecht opgeëist. En Jezus zou ingaan tegen zijn eigen leer van uiterste barmhartigheid en vergevingsgezindheid. Zegt Jezus anderzijds dat de vrouw niet mag gestenigd worden, dan stelt Hij zichzelf boven de wet van Mozes.

Jezus reageert bijzonder creatief. Hij doet wat niemand verwacht: Hij bukt zich en schrijft op de grond. Zo komt er stilte en een gespannen uitzien naar wat Hij zal zeggen en doen. En ja, Hij zegt iets. Woorden als een spiegel: ‘Wie zonder zonden is’. Natuurlijk is iedereen zondig. Maar de schriftgeleerden en Farizeeën probeerden net hun eigen zuiverheid aan te tonen door een zondige vrouw in het midden te zetten. Het is dan ook zeer merkwaardig dat ze weggaan, één voor één. Ze hadden een cirkel van veroordeling en dood gesmeed, maar Jezus laat die afbrokkelen en in het niets opgaan.

Ofschoon de tekst zegt dat Jezus alleen overblijft met de vrouw, staat er toch dat ze nog in het midden staat. De cirkel is gebleven: het oordeel en de veroordeling van de mensen hangt als een loden gordijn rond de vrouw. Jezus verpulvert ook dat verstikkend gordijn: Hij veroordeelt haar niet. Natuurlijk niet: Hij is niet gekomen om te oordelen of te veroordelen, maar om te redden wat verloren is. Zijn naam, ‘Jezus’, betekent niet voor niets ‘God redt’.

Het einde van dit verhaal draagt een dubbele spanning in zich. Enerzijds krijgt de vrouw geen straf, zelfs geen veroordeling. Ze mag vrijuit gaan. Maar tegelijkertijd mag ze niet meer zondigen: een onbereikbaar hoog ideaal. Het hoge ideaal van de wet van Mozes en de uiterste barmhartigheid worden op die manier samen gehouden. De tweede spanning betreft de toekomst van de vrouw: is ze naar huis gegaan? Wat heeft haar man gezegd en gedaan? Hoe is het verder gelopen tussen haar en de man, met wie ze overspel pleegde? Is ze hervallen? Hoe reageerden de familieleden, vrienden en buren?

Het Woord in mijn leven

Heb ik in mijn leven overspel gepleegd of een even ernstige misdaad begaan? Heb ik barmhartigheid en mildheid ondervonden? Rond wie bouw ik een cirkel van verstikkende veroordeling en bestraffing? Aan wie moet ik iets ernstigs vergeven? Geef ik mensen levensruimte na hun misstappen?

Gebed

Heer Jezus,
Gij zijt niet gekomen om te oordelen,
laat staan om te veroordelen.
Altijd weer geeft Gij leven.
Gij vertrouwt mensen toe
aan een levengevende toekomst.
Vervul mijn hart met uw liefde,
uw barmhartigheid en mildheid.
Zelf wil ik bemind worden zoals ik ben:
help me de anderen te beminnen
zoals ze zijn. Amen.

© Eric Haelvoet 2013